

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Індивідуально-психологічні фактори
професійного самовизначення підлітків ”*

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи ПС - 22 м
Спеціальності 053 «Психологія»
Морозова С. А.
Керівник: Байєр О. О.,
канд.психол.наук., доцент

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
випускної кваліфікаційної роботи магістра
Морозової Світлани Анатоліївни
на тему:
“ Індивідуально-психологічні фактори професійного самовизначення
підлітків ”

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності 053 «Психологія» (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі індивідуально-психологічних факторів професійного самовизначення підлітків.

У роботі здійснено теоретичний аналіз наукових праць, що стосуються проблематики дослідження самовизначення, професійного самовизначення та саморозвитку. Особливий акцент робиться на факторах професійного самовизначення підлітків. Достатня увага приділяється також характеристиці особистісних якостей підліткового віку, що можуть виступати факторами професійного самовизначення підлітків.

Визначено категорійний апарат дослідження, проведено аналіз понять «самовизначення», «професійне самовизначення». Установлено, що сутнісна природа самовизначення базується на потребі особистості у вчиненні певних дій, спрямованих на узгодження її бажань, можливостей та перспектив. В якості засобів реалізації особистісного самовизначення виступають мисленнєві операції (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та ін.), що складають основу рефлексії. До цього процесу додається самооцінка, яка дозволяє детермінувати власну індивідуальність. Результат самовизначення можна вважати успішним, якщо досягається взаємоузгодженість між власним «Я» та соціальними вимогами до певної діяльності особистості (професійної, шлюбу, громадської тощо).

Відмічено наявність певних відмінностей та існування низки підходів до трактування сутності поняття «професійне самовизначення» різними дослідниками. В найбільш загальному розумінні його можна трактувати як усвідомлення особистістю себе в якості суб'єкта конкретної професійної

діяльності відповідно до власних мотивів і потреб, проте з урахуванням потреб соціуму, яке відбувається за умови дотримання наступних вимог: особистісне ставлення до певної професії формується свідомо; самовизначення здійснюється шляхом самооцінювання власних індивідуально-психологічних якостей та їх зіставлення з вимогами до професії; відбувається постійний пошук та переосмислення доцільності саме цієї професійної діяльності та за необхідності самовизначення повторюється; через узгодження внутрішньо-собистісних та соціально-професійних потреб відбувається саморегуляція поведінки, спрямованої на досягнення поставленої мети.

Досліджено психологічні особливості перебігу підліткового віку. З'ясовано якісні зміни, що відбуваються в інтелектуальній та емоційній сферах особистості підлітка, формуючи новий рівень його самосвідомості та потребу у самоствердженні.

Основними факторами успішності професійного визначення в житті підлітка запропоновано вважати: мотиви вибору професії; емоційний інтелект та темперамент.

За результатами дослідження нами підтверджено перші дві емпіричні гіпотези, а третя відкинута.

Розроблено розвивальну програму для підлітків у напрямку покращення їх професійного самовизначення, яка допоможе їх виявити їхні професійні інтереси та нахили, а також покращити навички самоорганізації, самоактуалізації та саморозвитку у напрямку формування знань про свою майбутню професію.

Ключові слова: самовизначення, професійне самовизначення, підлітки, підлітковий вік, емпіричне дослідження, індивідуально-психологічні фактори.

SUMMARY
Master's graduation thesis
Morozova Svitlana
" Individual and psychological factors of teenagers professional self-
determination"

The qualification work of the applicant of the 2nd year, specialty 053 "Psychology" (Alfred Nobel University, Dnipro, department of innovative technologies in pedagogy, psychology and social work) is devoted to the problem of individual and psychological factors of professional self-determination of teenagers.

The work includes a theoretical analysis of scientific works related to the issues of self-determination, professional self-determination and self-development. Special emphasis is placed on the factors of professional self-determination of teenagers. Sufficient attention is also paid to the characteristics of personal qualities of adolescence, which can act as factors of professional self-determination of adolescents.

The categorical apparatus of the study was determined, the concepts of "self-determination" and "professional self-determination" were analyzed. It has been established that the essential nature of self-determination is based on the individual's need to take certain actions aimed at harmonizing his desires, opportunities and prospects. Thinking operations (analysis, synthesis, generalization, comparison, etc.) that form the basis of reflection are the means of personal self-determination. Self-esteem is added to this process, which allows you to determine your own individuality. The result of self-determination can be considered successful if mutual agreement is achieved between one's own "I" and social requirements for a certain activity of the individual (professional, marriage, social, etc.).

The presence of certain differences and the existence of a number of approaches to the interpretation of the essence of the concept of "professional self-determination" by various researchers are noted. In the most general sense, it can be interpreted as an individual's awareness of himself as a subject of a specific professional activity in accordance with his own motives and needs, but taking into account the needs of society, which occurs under the condition that the following requirements are met: a personal

attitude to a certain profession is formed consciously; self-determination is carried out by self-assessment of one's own individual and psychological qualities and their comparison with the requirements for the profession; there is a constant search and rethinking of the expediency of this particular professional activity and, if necessary, self-determination is repeated; self-regulation of behavior aimed at achieving the set goal occurs through the coordination of intra-personal and social-professional needs.

The psychological features of the course of adolescence have been studied. The qualitative changes occurring in the intellectual and emotional spheres of the adolescent's personality, forming a new level of his self-awareness and the need for self-affirmation, have been clarified.

The main factors of the success of professional determination in the life of a teenager are proposed to be: motives for choosing a profession; emotional intelligence and temperament.

Based on the results of the research, we confirmed the first two empirical hypotheses, and rejected the third.

A developmental program has been developed for teenagers in the direction of improving their professional self-determination, which will help them discover their professional interests and inclinations, as well as improve the skills of self-organization, self-actualization, and self-development in the direction of forming knowledge about their future profession.

Key words: self-determination, professional self-determination, teenagers, adolescence, empirical research, individual psychological factors.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ	8
1.1.Поняття професійного самовизначення у психологічних дослідженнях..	8
1.2. Підлітковий вік як предмет психологічного вивчення.....	18
1.3. Критичний аналіз індивідуально-психологічних факторів професійного самовизначення підлітків.....	27
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ.....	36
2.1. Цілі, задачі та організація емпіричного дослідження.....	36
2.2. Результати емпіричного дослідження.....	45
2.3. Аналіз та інтерпретація результатів емпіричного дослідження.....	51
Висновки до другого розділу	58
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ З ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ.....	60
Висновки до третього розділу	66
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	72
ДОДАТКИ.....	